

Vidzemes Augstskola
Studiju programma "Komunikācija un sabiedriskās attiecības"
1. kursa studente Paula Auziņa
Studiju kurss "Žurnālistikas praktikums"
Mājas darbs "Apraksts"
25.03.2025.

Ceļš uz zaļāku nākotni - ilgtspējīgas vides risinājumi

Cilvēku darbība arvien vairāk ietekmē vidi. Dabas resursu izmantošana palielinās, un Zemes stāvoklis pakāpeniski pasliktinās. Tas apdraud ekosistēmu spēju atjaunoties. Lai risinātu šo problēmu, tiek izmantots jēdziens "ilgtspēja". Šis jēdziens joprojām rada neizpratni, ko tas nozīmē un kāpēc tas ir svarīgs nākotnei.

Šajā aprakstā tiks aplūkots, kas ir ilgtspēja, kādas ir tās galvenās īpašības, kādi ir tās veidi un kādus ieguvumus tā sniedz gan sabiedrībai, gan videi. Noteikti uzmanība tiks pievērsta pasākumiem, kas jau ir veikti un kā vēl varētu uzlabot vides situāciju Latvijā.

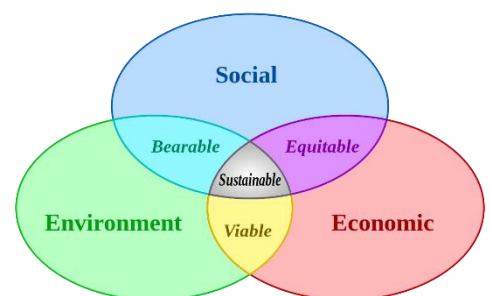
Ilgtspēja

Ilgtspēja nozīmē resursu pārvaldību tā, lai tie būtu pieejami ne tikai šodien, bet arī nākotnē. Tā ietver labākus dzīves apstākļus, piemēram, izglītības un veselības nodrošināšanu. Izaugsmi, kas ilgtermiņā neiznīcina dabas resursus un dabas saglabāšanu, lai nodrošinātu līdzsvarotu ekosistēmu. Dabas resursi nav bezgalīgi, tāpēc tie ir jāpārvalda atbildīgi. Nepieciešams ir uzsvērt, ka ir svarīgi apmierināt šodienas vajadzības, neapdraudot nākotnes paaudžu iespējas to darīt. Latvijā ilgtspēja ir būtisks jautājums, jo kā jau iepriekš tika minēts, dabas resursi nav bezgalīgi, tāpēc tie ir jāpārvalda atbildīgi. Latvijā ilgtspējas principi tiek iekļauti dažādās nozarēs – no lauksaimniecības un mežsaimniecības līdz pilsētu attīstībai un rūpniecībai.

Ilgtspējas galvenās īpašības un veidi

Ilgtspēja ietver trīs galvenos aspektus – vides, ekonomisko un sociālo ilgtspēju. Vides ilgtspēja nozīmē dabas resursu aizsardzību, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un piesārņojuma samazināšanu. Ekonomiskā ilgtspēja saistīta ar stabilu ekonomikas izaugsmi, kas nerada neatgriezenisku kaitējumu videi, savukārt sociālā ilgtspēja ietver sabiedrības labklājību, veselību un izglītības pieejamību.

Latvijā šie aspekti tiek iekļauti valsts attīstības plānos, veicinot ilgtspējīgu attīstību dažādās nozarēs. Piemēram, lauksaimniecībā tiek atbalstīta bioloģiskā lauksaimniecība,

savukārt pilsētu attīstībā arvien vairāk tiek domāts par energoefektivitāti un zaļajiem risinājumiem.

Ieguvumi sabiedrībai un videi

Ilgtermiņīgi risinājumi var dot daudzus būtiskus ieguvumus gan sabiedrībai, gan videi. Videi draudzīgāka infrastruktūra un transporta sistēma uzlabo gaisa kvalitāti, kas savukārt pozitīvi ietekmē iedzīvotāju veselību. Pēdējos gados Latvijā tiek veicināta elektromobilitāte, un Rīgā jau ir izveidota elektroauto uzlādes staciju infrastruktūra. Latvijas mērķis ir nodrošināt uzlabotu pārvietošanos ar videi draudzīgu sabiedrisko transportu. Mudinot iedzīvotājus pārsēties no privātā transporta uz sabiedrisko, tiek iegādāti jauni elektrovilcieni, dodot iespēju attīstīt dzelzceļa pārvadājumus. Latvijas pilsētās tiek attīstīta tramvaju infrastruktūra un iegādāti videi draudzīgi pasažieru autobusi. Kā viena no pirmajām pilsētām zaļā transporta ieviešanā ir Daugavpils, kurā arī šobrīd tiek realizēti jauni projekti – gan tramvaja infrastruktūras uzlabošanā, gan jaunu autobusu iegādē. Arī Rīgas sabiedriskais transports arvien vairāk pāriet uz videi draudzīgākiem risinājumiem – pilsētā jau kursē elektriskie autobusi un trolejbusi, kas samazina gaisa piesārņojumu. Tiek domāts arī par veloinfrastruktūras attīstību, lai veicinātu velobraukšanu kā alternatīvu transporta veidu. Protams, ka arī citās Latvijas pilsētās tiek attīstīta sabiedriskā transporta sistēma, kas samazinātu nepieciešamību pēc privātā transporta un līdz ar to arī emisijas. Lai šīs turpmākās reformas būtu vēl veiksmīgākas, tām jābūt funkcionālām un pašpietiekamām.

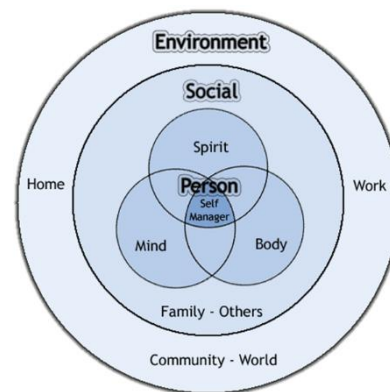
“Ilgtermiņīgs transports nozīmē ne tikai videi draudzīgus risinājumus, bet arī sabiedrības paradumu maiņu.”

Raugoties no ilgtspējīgas enerģijas ražošanas puses, tā samazina oglekļa dioksīda emisijas un klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi. Nozarei ir būtiska nozīme valsts ekonomikā un sabiedrības labklājības nodrošināšanā – sākot ar rūpniecisku ražošanu un beidzot ar mājsaimniecībām. Stratēģijā ir izstrādāti dažādi attīstības scenāriji, ar kuriem Latvija varētu saskarties līdz 2025. gadam – kā optimistiski, tā arī pesimistiski. Alternatīvie scenāriji piedāvā elastību, lai pielāgotos izmaiņām globālajos un vietējos apstākļos. Pamata vīzija par iespējamo enerģētikas attīstības ceļu, pamatojoties uz pašreizējām tendencēm ir, ka 2050. gada energoresursu portfelī dominēs atjaunīgie energoresursi. Šajā scenārijā tiek prognozēts ievērojams biogāzes,

vēja un saules enerģijas pieaugums, kas samazinās fosilo kurināmo izmantošanu. Pakāpeniska pāreja uz atjaunīgajiem resursiem veicinās videi draudzīgāku un drošāku energoapgādi.

Savukārt sociālās ilgtspējas jautājumi savā ziņā palikuši novārtā. No vienas puses tie tiek uzskaitīti par it kā vienkāršiem un tāpēc dziļāk neanalizējamiem, bet no otras – kad sāk tajos iedziļināties, par grūti taustāmiem un grūti izpildāmiem. Virkne organizāciju atzīst, ka tieši sociālā ilgtspēja patlaban ieņem galveno vietu to darba kārtībā, jo ieinteresētās puses sagaida, ka darba devēji labāk rūpējas par saviem darbiniekiem, finansiālā, fiziskās un mentālās veselības iekļautības ziņā. Tas attiecas arī uz taisnīgu un atbildīgāku attieksmi pret ārēji piesaistītajiem darbiniekiem un piegādes ķēdes partneriem. Videi sociālā ilgtspēja nozīmē ilgtspējīgu pilsētu attīstību, dabas resursu atbildīgu izmantošanu un zaļāku infrastruktūru, kas uzlabo dzīves kvalitāti un samazina ekoloģisko nospiedumu. Ilgtspējīga pieeja palīdz mazināt klimata pārmaiņu ietekmi un veicina sabiedrības iesaisti vides aizsardzībā. Latvijā sociālās ilgtspējas attīstība sekmē ilgtspējīgāku ekonomiku, veselīgāku vidi un iekļaujošāku sabiedrību nākotnē.

Izglītības un sabiedrības informēšanas nozīme

Informēšana par vides jautājumiem ir aktuāls un būtisks faktors ilgtspējīgas attīstības veicināšanā Latvijā. Tie palīdz veidot izpratni par vides aizsardzības nozīmi, veicina atbildīgu rīcību un iesaisti vides problēmu risināšanā. Latvijā tiek īstenotas dažādas iniciatīvas, lai stiprinātu vides izglītību un informētību. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) turpina iniciatīvu “DABA=ES”. Ar Eiropas Savienības fondu atbalstu ir izveidoti trīs jauni, mūsdienīgi un daudzfunkcionāli nacionālās nozīmes vides informācijas un izglītības centri, kas atrodas Latvijas Nacionālajā dabas muzejā, Nacionālajā botāniskajā dārzā Salaspilī un Rīgas zooloģiskajā dārzā. Šie centri ir izveidoti, lai īstenotu mērķus, kas saistīti ar dabas daudzveidības saglabāšanu, kā arī apturētu arvien pieaugošās klimata pārmaiņas un vides piesārņojumu, nepieciešama ne vien izlēmīga politika, bet nozīmīgas ir ikviena paša ikdienas izvēles. Tas nozīmē, ka arvien lielāka nozīme ir vides apziņas stiprināšanai un izglītošanai. Kampanja ir vērsta uz sabiedrības, īpaši skolēnu, interešu veicināšanu par dabu, tās procesiem un savstarpējo mijiedarbību, kā arī uz informēšanu par trīs nacionālās nozīmes vides informācijas un izglītības centriem. Tās ietvaros tiek organizētas dažādas aktivitātes, kas mudina gan apmeklēt šīs iestādes, gan apzināties savu lomu vides daudzveidības saglabāšanā.

Arī nevalstiskās organizācijas aktīvi iesaistās vides izglītībā. SIA “ZAAO” ar dažādām aktivitātēm un kampaņām veic sabiedrības izglītošanu, informēšanu, veicinot līdzdalību vides

kvalitātes uzlabošanā. Vides izglītības aktivitātes un interešu izglītības mācību programmas tiek īstenotas dabas un tehnoloģiju parkā “URDA” (DTP URDA), kas atrodas blakus AEC “DAIBE”. URDA nodrošina mācīšanos vidē, par vidi un videi, piedāvājot licencētas interešu izglītības programmas, izpētes braucieni pa poligonu, pasākumus un akcijas.

Vides izglītība tiek integrēta arī formālajā izglītības sistēmā. Valsts izglītības satura centrs (VISC) sadarbojas ar dažādām organizācijām, piemēram, SIA “Zaļā josta” un AS “Latvijas Valsts meži”, lai plānotu vides izglītības pasākumus, kas saistīti ar mācību saturu un atbilst noteikta vecuma bērnu uztverei. Sabiedrības vides apziņa un izglītības līmenis ar katru gadu uzlabojas, īpaši skolas vecuma bērniem. Iedzīvotāji, kas šķiro atkritumus ik gadu palielinās par 3-4%, turklāt atkritumu šķirošana ir visbiežāk piesauktā “zaļā” rīcība. Vides izglītības lauks ir plašs, runa ir ne tikai par šķirošanu, bet par atkritumu neradīšanu vai to daudzuma samazināšanu, kas ietver izvēles veikalā, uzvedību piknikā vai rīcību virtuvē. Svarīgi, lai ģimene varētu veltīt laiku kopīgām vides izglītības un vides izziņas nodarbēm, ienesot tās savā ikdienas dzīvē.

Piemēram, kopīgi noskatoties un pārrunājot SIA “Zaļā josta” izstrādātās vides izglītības filmas “Papīra ceļš”, “Bateriju ceļš” vai “Elektroiekārtu ceļš”. Turklāt Latvijas vides aizsardzības fonda darbības koncepcijā uzsvērta sabiedrības informēšana un izpratnes veidošana par aktuāliem aizsardzības un politikas jautājumiem, kā arī vides izglītība un sabiedrības iesaiste.

Seko līdz jaunākajām aktualitātēm

Latvijā viens no nozīmīgākajiem informācijas avotiem ir Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (LVGMC) mājaslapa (www.meteo.lv), kur var atrast datus par gaisa kvalitāti, klimata pārmaiņām un vides monitoringiem. Globālā mērogā vērtīgi informācijas avoti ir Pasaules Dabas fonds (www.wwf.org). Šī organizācija piedāvā pētījumus, ziņojumus un ieteikumus ilgtspējīgas attīstības veicināšanai. Arī vietējie un starptautiskie vides portāli, piemēram, www.greenpeace.org un www.nature.org, sniedz informāciju par aktuālajiem vides jautājumiem un iespējām iesaistīties ilgtspējas iniciatīvās.

Viens no efektīvajiem rīkiem vides reklāmai ir sociālo tīklu platformas, piemēram, Instagram, TikTok un Facebook. Šajās platformās var sasniegt plašu auditoriju, izmantojot vizuāli pievilcīgu saturu, video un interaktīvus ierakstus. Instagram ir lieliska platforma, lai dalītos ar ilgtspējīgas dzīvesveida padomiem, ekoloģiskiem produktiem un vides iniciatīvām. Dudzi vides aktīvisti un organizācijas izmanto šo, lai izglītotu sabiedrību par vides

problēmām. TikTok ir strauji augoša platforma, kas piesaista jaunāko paaudzi, izmantojot īsus, aizraujošus video. Ar vides izglītības kampaņām, piemēram, #EcoChallenge vai #SustainableLiving, lietotāji var viegli dalīties ar ekoloģiskām idejām un iedvesmot citus veikt pārmaiņas savā ikdienā. Facebook ir piemērots informatīvu rakstu un vides ziņu publicēšanai, kā arī vides organizāciju un kopienu veidošanai. Tajā var izveidot tematiskas grupas un pasākumus, kas vērsti uz ilgtspējīgas attīstības popularizēšanu.

Secinājumi

Ilgtspēja ir viens no svarīgākajiem attīstības konceptiem mūsdienu pasaulē, kas ietver dabas resursu saglabāšanu, ekonomikas attīstību un sociālās labklājības veicināšanu. Nepieciešama ir atbildīga resursu pārvaldība, kas ļauj apmierināt šodienas vajadzības, neapdraudot nākotnes paaudžu iespējas. Ilgtspējai ir trīs galvenie aspekti – vides, ekonomiskā un sociālā ilgtspēja. Vides ilgtspēja ietver dabas resursu aizsardzību, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un piesārņojuma samazināšanu. Ekonomiskā ilgtspēja nozīmē stabilu ekonomikas attīstību, kas neizraisa neatgriezenisku kaitējumu videi, savukārt sociālā ilgtspēja ietver sabiedrības labklājības, veselības un izglītības pieejamības nodrošināšanu. Šie būtiskie aspekti ir savstarpēji saistīti un viens bez otra nevar pastāvēt.

Latvijā ilgtspējīgas attīstības veicināšanai tiek īstenoti dažādi projekti un iniciatīvas. Tiek attīstīta sabiedriskā transporta infrastruktūra, pilsētās tiek veicinātas veloinfrastruktūras attīstība, tāpat arī ilgtspējīgas enerģijas ražošana kļūst arvien nozīmīgāka.

Izglītība un sabiedrības informētība spēlē svarīgu lomu. Vides izglītības programmas tiek ieviestas gan skolās, gan neformālajā izglītībā, iesaistot dažādas nevalstiskās organizācijas un valsts iestādes. Tāpat arī digitālās platformas, piemēram, sociālie tīkli, kļūst par svarīgu rīku vides izglītības un informācijas izplatīšanai. Šīs platformas palīdz sasniegt plašu auditoriju un veicināt sabiedrības iesaisti ilgtspējas iniciatīvās.

Noslēgumā var secināt, ka vides ilgtspēja ir daudzdimensionāls process, kas prasa līdzsvarotu pieeju visiem trīs aspektiem – videi, ekonomikai un sabiedrībai. Latvijā ir vērojams progress dažādās nozarēs, bet vēl joprojām pastāv lietas, kuras nepieciešmas uzlabot sociālās ilgtspējas jomā. Turpmākai attīstībai nepieciešams vairāk uzsvērt ilgtspējīgas izglītības nozīmi, veicināt sabiedrības izpratni un aktīvu iesaisti vides aizsardzībā. Ar kopīgiem centieniem iespējams nodrošināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību nākotnē.

Izmantotie avoti

<https://www.pwc.com/lv/lv/news/sociala-ilgtspeja-caur-dazadibas-taisniguma-un-ieklausanas-prizmu.html>

<https://lvportals.lv/norises/222189-videi-draudziga-attieksme-jau-skolas-sola-2010>

<https://lvportals.lv/norises/250297-vides-izglitiba-zinasanas-ikdienas-dzivei-2012>

https://www.kem.gov.lv/lv/jaunums/darbs-pie-energetikas-strategijas-projekta-pilnveides-turpinas?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.bing.com%2F

<https://www.la.lv/janis-butans-ilgtspejigs-transporta-vides-draudzigs-jeb-funkcionals>

<https://lv.renovablesverdes.com/kas-ir-ilgtsp%C4%93j%C4%ABba/>

<https://informatecdigital.com/lv/ekonomisk%C4%81s-ilgtsp%C4%93jas-raksturojums-un-piem%C4%93ri/>

<https://www.vdaa.gov.lv/lv>

<https://zaao.lv/informesana-un-izglitosana/>

<https://lvportals.lv/norises/250297-vides-izglitiba-zinasanas-ikdienas-dzivei-2012>

<https://www.vdaa.gov.lv/lv/media/6965/download?attachment>

<https://videscentrs.lv/gmc.lv/>

<https://www.varam.gov.lv/lv>

<https://wwf.org/>

<https://www.greenpeace.org/global/>

<https://www.nature.org/en-us/>

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/eiro-fokusa/videi-draudzīgais-jeb-zalais-transporta-klust-par-prioritati-un->

[.a141732/?highlight=ES#:~:text=Latvijas%20m%C4%93r%C4%B7is%20ir%20nodro%C5%A1in%C4%81t%20uzlabotu%20p%C4%81rvieto%C5%A1anos%20ar%20videi,elektrovilcieni%20dodot%20i%20es%20p%C4%93ju%20att%C4%ABst%C4%ABt%20dzelzce%C4%BCa%20p%C4%81rvad%C4%81jumus](https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/eiro-fokusa/videi-draudzīgais-jeb-zalais-transporta-klust-par-prioritati-un-.a141732/?highlight=ES#:~:text=Latvijas%20m%C4%93r%C4%B7is%20ir%20nodro%C5%A1in%C4%81t%20uzlabotu%20p%C4%81rvieto%C5%A1anos%20ar%20videi,elektrovilcieni%20dodot%20i%20es%20p%C4%93ju%20att%C4%ABst%C4%ABt%20dzelzce%C4%BCa%20p%C4%81rvad%C4%81jumus)